

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ДУМКО НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА

УДК 378.147/355.541

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
ПАТРУЛЬНОЇ СЛУЖБИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2021

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Яворська Галина Харлампіївна,
Міжнародний гуманітарний університет,
професор кафедри загальногуманітарних
дисциплін.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Радул Валерій Вікторович,
Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка,
професор кафедри педагогіки;

кандидат педагогічних наук, доцент
Грішко Вікторія Іванівна,
Національний університет водного господарства та
природокористування
завідувач кафедри відновного правосуддя
та приватної детективної діяльності.

Захист дисертації відбудеться «28» квітня 2021 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Ніщинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці й на офіційному сайті Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розіслано «26» квітня 2021 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. А. Княжева

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Система професійної підготовки майбутніх працівників поліції потребує світоглядного переосмислення, конструктивної трансформації, фундаменталізації та інноватизації, впровадження кардинально нових підходів і принципів її функціонування, зважаючи на значущість євроінтеграційних процесів у державі. Відповідно до вимог Закону України «Про національну поліцію», з-поміж пріоритетних завдань підготовки майбутніх офіцерів патрульної служби принципово значущими є надання поліцейських послуг, публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства та держави, протидії злочинності. Суспільство потребує фахівців, які здатні виконувати різноманітні професійні функції у складних непередбачуваних умовах соціальної реальності. Зважаючи на це, вкрай актуальною постає проблема якісної перебудови всієї системи підготовки майбутніх офіцерів патрульної служби, яка має бути зорієнтована на формування і розвиток усіх складників професійної компетентності майбутніх поліцейських.

У теорії і практиці професійної освіти набуто значний досвід, який може стати підґрунтям модернізації системи професійної підготовки майбутніх офіцерів патрульної служби. Різноманітні аспекти професійної підготовки майбутніх правоохоронців активно досліджували вчені різних галузей знань. Для конкретизації специфіки і проблем фахової підготовки майбутніх офіцерів патрульної служби проаналізовано наукові дослідження таких учених, як: М. Ануфрієв, О. Бандурка, О. Користін, В. Синьов, В. Сокурєнко, В. Плїско, Г. Яворська та ін.

Об'єктом наукових інтересів з різних аспектів проблематики, що досліджується, виступили: професійна підготовка майбутніх фахівців у вищій школі (А. Богуш, І. Богданова, І. Зязюн, З. Курлянд, Е. Карпова, Н. Кічук, І. Княжева, А. Ліненко, Н. Ничкало, В. Радул, І. Пальшкова, Л. Хомич та ін.), професійна підготовка майбутніх працівників поліції в соціальному та психолого-педагогічному контексті (В. Грішко, Ф. Думко, Г. Литвинова, О. Мисечко, В. Плїско, Р. Радзієвський, Г. Яворська, та ін.); підготовка офіцерів патрульної служби на засадах правової теорії діяльності поліції (Ю. Оболенський, С. Кузнєцова, Н. Пономарьова); формування у майбутніх поліцейських професійних, зокрема педагогічних компетентностей (О. Топчій, С. Полудьонна, В. Михайліченко, П. Радомський); аналіз професійних (професійно-значущих і ціннісно-світоглядних) рис особистості майбутніх правоохоронців (І. Марчук, Н. Могілевська, Г. Литвинов та ін.); підготовка персоналу для органів поліції України (І. Казанчук, В. Сокурєнко, В. Волошин); визначення професійної придатності до обраної професії, упровадження нормативів для оцінювання рівня спеціальної підготовленості (В. Волянський, М. Горліченко, Ю. Корнійчук, В. Штома); моделювання найпоширеніших ситуацій службової діяльності, конфліктів з агресивно налаштованим

правопорушником (Р. Венжега, І. Куш, М. Логачов, А. Несин, Ю. Сивоконенко та ін.); організація комплексних занять із вогневої та спеціальної фізичної підготовки, проходження спеціальної смуги перешкод, використання прийомів рукопашного бою та інших видів єдиноборств (В. Бондаренко, Ю. Вереньга, Ю. Компанієць, А. Павлов, К. Пронтенко та ін.); стрілецька підготовленість майбутніх працівників патрульної поліції (С. Гаврік, А. Черніков та ін.).

Натомість цілісна система професійної підготовки майбутніх офіцерів патрульної служби ще не була предметом фундаментального наукового дослідження в професійній педагогіці.

Різноманітні аспекти формування соціальної зрілості людини було розкрито: Я. Галетою, В. Дерябіною, Ж. Завадською, Л. Машуковою, Н. Новосьоловим, В. Юловим, Г. Яворською. Відзначимо, що В. Радумом науково обґрунтовано і розроблено алгоритм діагностування формування соціальної зрілості майбутнього педагога; феномен «суспільна, професійна і соціальна зрілість» майбутнього викладача схарактеризувала Р. Хмелюк.

Категорія «професійна зрілість» феноменологічно взаємопов'язана із відповідальністю, готовністю до самостійної трудової діяльності (С. Іконникова, В. Лисовський, Т. Комар); наявністю ціннісних орієнтацій (О. Харчев), сформованістю в особистості соціальних якостей, які впливають на саморегуляцію соціальної поведінки особистості (Т. Старченко, І. Пустельник, М. Черниш, В. Ядов). У зарубіжних дослідженнях проблематика професійної зрілості досліджується в контексті формування професійної ідентичності людини. Феноменологія професійної зрілості в ракурсі ідентичності особистості зосереджена на вивченні професійного розвитку, особистісного самовдосконалення (М. Арґайл) та на виокремленні соціальних чинників становлення майбутніх професіоналів (Р. Фінчман).

Актуальність обраного напряму дослідження визначається низкою *суперечностей* між: об'єктивною потребою суспільства й Національної поліції України у висококваліфікованих фахівцях, які мають високий рівень професійної зрілості в контексті ефективного здійснення службової діяльності, і недостатньою підготовкою майбутніх офіцерів патрульної служби до такої професійної діяльності; сучасними вимогами до професійної підготовки конкурентоздатних майбутніх офіцерів патрульної служби та недосконалою професійною зрілістю майбутніх поліцейських; змістом фахової підготовки й недостатньою розробленістю методичного забезпечення процесу формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби.

Актуальність проблеми, недостатня теоретична й практична її розробленість, потреба усунути зазначені суперечності зумовили вибір теми дисертаційного дослідження **«Формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби в процесі фахової підготовки»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до наукової теми кафедри педагогіки «Мультиплікативна парадигма професійного становлення фахівців»

(№ 0114U007157), що входить до тематичного плану науково-дослідних робіт Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Автором досліджено педагогічні умови формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби.

Тему дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (№ 1 від 30 серпня 2016 року).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні й експериментальній апробації педагогічних умов та моделі формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби в процесі фахової підготовки.

Відповідно до мети дослідження було окреслено основні **завдання**:

1. Визначити й обґрунтувати феномен «професійна зрілість майбутніх офіцерів патрульної служби»; уточнити поняття «професійна зрілість», «фахова підготовка майбутніх офіцерів патрульної служби».

2. Визначити компоненти, критерії, показники та рівні сформованості професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби в процесі фахової підготовки.

3. Науково обґрунтувати педагогічні умови формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби в закладах вищої освіти системи МВС.

4. Розробити й апробувати модель і методику формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби в процесі фахової підготовки.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх офіцерів патрульної служби.

Предмет дослідження – зміст і методика формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби у процесі фахової підготовки.

Гіпотеза дослідження. Формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби у процесі фахової підготовки буде ефективним, якщо реалізувати такі педагогічні умови: позитивна мотиваційна настанова на майбутню професійно спрямовану правоохоронну діяльність; скерованість освітнього процесу закладу вищої освіти системи МВС на індивідуально спрямовану побудову майбутніми офіцерами патрульної служби власної траєкторії навчання; наявність інформаційно-комп'ютерного забезпечення процесу формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби.

Методи дослідження: для розв'язання поставлених завдань і досягнення мети використано теоретичні та емпіричні методи: аналіз нормативно-правової, довідкової, психолого-педагогічної, наукової і методичної літератури, наукових напрацювань вітчизняних дослідників з проблеми формування професійної зрілості – для визначення термінологічних координат досліджуваного феномена та його змістового наповнення; системний аналіз, упорядкування та узагальнення теоретичних і прикладних експериментальних даних – для

визначення педагогічних умов формування професійної зрілості курсантів; моделювання – для розроблення моделі формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби у процесі фахової підготовки; порівняння отриманих даних – для з'ясування причинно-наслідкових зв'язків і залежностей; моніторинг, спостереження, тестування, анкетування, опитування, бесіди, психологічні методики – для розроблення і перевірки ефективності моделі та методики формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний етапи) – для визначення рівнів сформованості професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби та перевірки ефективності визначених педагогічних умов, розроблених моделі і методики; кількісний та якісний аналіз результатів дослідження із використанням методів математичної статистики (непараметричний критерій Пірсона χ^2).

Базою дослідження виступили Одеський державний університет внутрішніх справ, Дніпровський державний університет внутрішніх справ. Експериментальним дослідженням було охоплено 324 особи. До формувального етапу експерименту залучено 164 здобувача освіти.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: *вперше визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби в процесі фахової підготовки (позитивна мотиваційна настанова на майбутню професійно спрямовану правоохоронну діяльність; скерованість освітнього процесу закладу вищої освіти системи МВС на індивідуально спрямовану побудову майбутніми офіцерами патрульної служби власної траєкторії навчання; наявність інформаційно-комп'ютерного забезпечення процесу формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби); розкрито сутність феномена «професійна зрілість майбутніх офіцерів патрульної служби»; визначено зміст та структуру професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби: компоненти (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-професійний, продуктивно-діяльнісний), критерії (особистісно-зорієнтований, гностичний, професійно-спрямований) із відповідними показниками; схарактеризовано рівні (достатній, задовільний, низький); розроблено модель формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби в процесі фахової підготовки (мотиваційний, соціально-дієвий, соціально-креативний етапи); уточнено поняття «підготовка майбутніх офіцерів патрульної служби», «професійна зрілість майбутніх офіцерів патрульної служби». Набули подальшого розвитку теорія і методика фахової підготовки майбутніх офіцерів патрульної служби у процесі навчання у закладах вищої освіти.*

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні діагностувальної (анкети, питальники, схеми аналізу конфліктних професійних ситуацій) для вимірювання професійно-значущих якостей курсантів, їхніх професійних знань і вмінь) та експериментальної методик формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби в процесі фахової

підготовки; елективного курсу «Основи формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби»; системи вправ, кейсів, різнорівневих дослідницьких завдань, ділових ігор тощо, які можуть бути використано у процесі фахової підготовки майбутніх офіцерів патрульної служби у закладах вищої освіти, викладачами та науковцями при складанні програм і методичних посібників.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (акт про впровадження № 853 від 03.04.2020 р.), Одеського державного університету внутрішніх справ (акт про впровадження № 73 від 06.04.2019 р.), Дніпровського державного університету внутрішніх справ (акт про впровадження № 1-7/11 від 16.01.2020 р.), Львівського державного університету внутрішніх справ (акт № 29 від 09.07.2020 р.)

Достовірність результатів дослідження забезпечено методологічним і теоретичним обґрунтуванням вихідних концептуальних положень; використанням апробованого діагностувального інструментарію; репрезентативністю масиву досліджуваних, експериментальною перевіркою гіпотези, висновків; використанням комплексу методів дослідження, що є адекватними меті та завданням дослідження; якісним і кількісним аналізом одержаних даних; експериментально-дослідною перевіркою висунутої гіпотези; статистичною обробкою результатів педагогічного експерименту.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, висновки і результати дослідження викладено на науково-практичних конференціях різного рівня, з-поміж яких: «Модернізація підготовки майбутніх фахівців професійно-педагогічного напрямку в умовах освітнього простору» (Кривий Ріг, 2019); «Світоглядні горизонти місії вчителя нової української школи» (Одеса, 2019), «Scientific achievements of modern society» (Liverpool, 2020); «Perspectives of world science and education» (Osaka, 2020); «Priority directions of science development» (Lviv, 2020); «Педагогічні читання з нагоди 90-річчя Криворізького державного педагогічного університету та вшанування пам'яті професорів П. І. Шевченка та В. С. Пікельної» (Кривий ріг, 2020).

Основні результати дослідження висвітлено в 11 публікаціях, із них 5 статей у фахових виданнях України, 2 – у зарубіжних періодичних наукових виданнях, 4 – апробаційного характеру.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, двох розділів, списків використаних у них джерел, висновків, додатків. Основний текст дисертації становить 198 сторінок. У тексті вміщено 12 таблиць, 6 рисунків, що обіймають 3 самостійні сторінки основного тексту. У списку використаних джерел 201 найменування (із них 39 – іноземною мовою). Додатки викладено на 50 сторінках. Загальний обсяг дисертації складає 260 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано вибір теми дослідження, її актуальність; зв'язок із науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу, схарактеризовано методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичну значущість роботи; подано відомості щодо апробації та впровадження одержаних результатів; наведено загальну кількість публікацій, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі **«Теоретичні засади формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби у фаховій підготовці»** схарактеризовано специфіку професійної діяльності офіцерів патрульної служби України і своєрідність їхньої професійної підготовки у закладах вищої освіти системи Міністерства внутрішніх справ України; представлено науково-теоретичні інтерпретації феномена «зрілість» у наукових джерелах; конкретизовано зміст понять «професійна зрілість», «підготовка майбутніх офіцерів патрульної служби»; висвітлено зміст і структуру феномена «професійна зрілість майбутніх офіцерів патрульної служби».

Відповідно до результатів аналізу наукового фонду встановлено, що система освіти галузі Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС) має бути забезпечена та збагачена сучасними моделями підготовки поліцейських кадрів для набуття майбутніми фахівцями компетентностей, зміст яких відповідатиме вимогам кваліфікаційних характеристик посад працівників національної поліції (А. Аваков, В. Аброськін).

Професійна підготовка майбутніх офіцерів патрульної служби детермінується реформами, що спричинили вдосконалення професійного навчання майбутніх офіцерів патрульної служби як носіїв кардинально нової ідеології, «сервісна» функція яких потребує кардинального переосмислення пріоритетів їхнього професійного навчання.

У дослідженні поняття «фахова підготовка майбутніх офіцерів патрульної служби» конкретизовано як: цілеспрямовано організований, систематичний процес, що передбачає: вогневу, тактичну, загальнопрофільну, функційну, службову, бойову, фізичну підготовку майбутніх офіцерів патрульної служби України, сприяє формуванню та збагаченню соціальної і професійної зрілості, знань і вмінь, які є необхідними для адекватного виконання специфічних завдань у процесі майбутньої правоохоронної діяльності.

Поняття «професійна зрілість» студійовано в дослідженні як інтегративне, багатокомпонентне утворення, що детермінує саморозвиток особистості у професійній та життєвій сферах, складається з усталеної професійної мотивації (спрямованості на досягнення професійного успіху, на професійний розвиток і самореалізацію), сформованої професійної ідентичності (особистісної диспозиції, що ґрунтується на відчутті причетності до професійної спільноти), а також з набутих знань, умінь та навичок професійної діяльності в обраній професійній галузі.

Феномен «професійна зрілість майбутніх офіцерів патрульної служби» визначено як інтегративний (особистісно-професійний) конструкт, що віддзеркалює мотиваційну настанову особистості на самоідентифікацію, самореалізацію та саморозвиток у фаховій оперативно-службовій діяльності; відображає наявність комплексу спеціальних знань, умінь, професійних технік, які уможлиблюють розроблення індивідуальної траєкторії професійного становлення як фахівця правоохоронних органів; забезпечує виконання офіцером патрульної служби професійних функцій, передбачених спеціальною (бойовою, вогневою, тактичною, фізичною) та загальнопрофесійною (психологічною, соціальною, управлінською) підготовкою в складних екстремальних умовах службової діяльності.

Обґрунтовано складники професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-професійний, продуктивно-діяльнісний компоненти.

Мотиваційно-ціннісний компонент професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби України передбачає професійно важливі якості особистості (комунікативність, емпатійність, відповідальність, організованість, пунктуальність, методичність, системність); професійні та найвищі духовні цінності (дотримання професійного етикету, чесне і старанне виконання професійних обов'язків, працьовитість, гуманізм як ставлення до людини із повагою до її гідності, дотримання моральних норм поведінки, почуття совісті та відповідальності); увиразнює мотиваційну сферу майбутніх офіцерів патрульної служби, відображає позитивне ставлення до охорони та забезпечення громадського порядку, наявність глибоких і усталених професійно-значущих мотивів професійної діяльності з охорони і забезпечення громадського порядку, високий ступень відповідальності за виконання оперативно-службових завдань, потреби у професійному саморозвитку й самовдосконаленні, прагнення набуті досконалого рівня професійної компетентності, свідомого ставлення щодо необхідності формування вольових якостей особистості.

Когнітивно-професійний компонент професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби України віддзеркалює упевненість у власних можливостях, своїх знаннях, уміннях і навичках, усвідомлення своєрідностей темпераменту і характеру, відображає рівень володіння предметними знаннями та способами опанування професійних якостей, уміння ефективно застосовувати набуті методико-педагогічні і фахові знання; інтегрує систему загальнонаукових і військовопрофесійних знань, необхідних для ефективної професійної діяльності майбутніх офіцерів патрульної служби.

Практично-діяльнісний компонент передбачає сформованість почуття громадянського обов'язку – зокрема таких якостей, як: патріотизм, колективізм, інтерес до суспільно-політичного життя, почуття професійної відповідальності, потребу в спілкуванні; здатність до проєктування кримінального профайлінгу, набуту систему вмінь і навичок, що визначають стратегію поведінки майбутніх

офіцерів патрульної служби у правоохоронній сфері; проявляється в ситуаціях прийняття найоптимальніших рішень у складних умовах вибору варіантів поведінки.

У другому розділі **«Педагогічні умови формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби у фаховій підготовці»** науково-обґрунтовано педагогічні умови, що забезпечують формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби у професійній підготовці; репрезентовано критерії сформованості професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби із відповідними показниками; схарактеризовано рівні сформованості професійної зрілості курсантів поліції (достатній, задовільний, низький); розроблено й упроваджено діагностувальну методику для визначення рівнів сформованості професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби; представлено результати констатувального етапу експериментального дослідження.

На підставі аналізу тенденцій модернізації системи фахової підготовки майбутніх офіцерів патрульної служби у закладах вищої освіти системи МВС визначено педагогічні умови формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби: позитивна мотиваційна настанова на майбутню професійно спрямовану правоохоронну діяльність; скерованість освітнього процесу закладу вищої освіти системи МВС на індивідуально спрямовану побудову майбутніми офіцерами патрульної служби власної траєкторії навчання; наявність інформаційно-комп'ютерного забезпечення процесу формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби.

Визначено критерії сформованості професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби у фаховій підготовці: особистісно-зорієнтований критерій з показниками: наявність інтересу та потреби до професійної діяльності; професійні якості особистості; прагнення до саморозвитку, самовдосконалення та саморегуляції професійної діяльності; гностичний критерій з показниками: обізнаність із нормативно-правовою документацією; обізнаність із правилами та обов'язками офіцера патрульної служби; професійно-спрямований критерій з показниками: вміння дотично застосовувати набуті знання, вміння і навички в професійно спрямованій правоохоронній діяльності; вміння планувати професійно-правову діяльність; вміння оформлювати службову документацію; вміння професійно діяти в експериментальних та критичних ситуаціях.

Відповідно до визначених критеріїв і показників було схарактеризовано рівні сформованості професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби: достатній, задовільний, низький.

Достатній рівень сформованості професійної зрілості виявили зацікавлені та мотивовані на професійну діяльність у правоохоронних органах здобувачі освіти. Їм властиві прагнення до саморозвитку, самовдосконалення та саморегуляції у професійній діяльності, у них сформовані професійно-значущі якості. Майбутні офіцери патрульної служби цього рівня обізнані з нормативно-правовою документацією, із правилами та обов'язками офіцера патрульної служби.

Вони засвідчили усталені вміння дотично застосовувати набуті знання, навички в професійно-спрямованій правоохоронній діяльності, здатність планувати та прогнозувати професійно-правову діяльність, оформлювати службову документацію, професійно діяти в експериментальних та критичних ситуаціях професійного спрямування.

Задовільний рівень сформованості професійної зрілості був властивий майбутнім офіцерам патрульної служби які, здебільшого, виявляють інтерес до майбутньої професійної діяльності, демонструють сформовані професійно-значущі якості особистості, натомість у них відсутнє прагнення до саморозвитку, самовдосконалення та саморегуляції професійної діяльності. Здобувачі освіти цього рівня в цілому обізнані з нормативно-правовою документацією, правилами й обов'язками офіцера патрульної служби, проте застосовувати набуті знання вміння та навички в професійно-спрямованій правоохоронній діяльності їм подекуди важко. Майбутні офіцери патрульної служби не завжди правильно планують професійно-правову діяльність, що викликає утруднення в професійній діяльності в експериментальних та критичних ситуаціях.

Низький рівень сформованості професійної зрілості виявлено в майбутніх офіцерів патрульної служби, які не виявляють інтересу до майбутньої професійної діяльності; прагнення до саморозвитку, самовдосконалення та саморегуляції їм не властиве. Курсанти переважно обізнані з нормативно-правовою документацією, правилами та обов'язками офіцера патрульної служби, натомість уміння застосовувати набуті у ході професійної підготовки знання у них не сформовані. Майбутніх офіцери не вміють планувати та прогнозувати професійно-правову діяльність, не здатні адекватно оформити службову документацію. Використовувати набуті знання, вміння та навички в професійно-спрямованій правоохоронній діяльності майбутні офіцери патрульної служби ще не здатні, що утруднює їхні професійні дії в експериментальних і критичних ситуаціях.

Діагностування рівнів сформованості професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби здійснено із використанням відповідних діагностувальних методик та їх завдань, як-от: анкета «Переважальні способи професійної діяльності», тест для визначення мотивації професійної діяльності (методика К. Замфір в модифікації А. Реана), тест для визначення самооцінки емоційно-мотиваційної орієнтації у міжгруповій взаємодії (в модифікації Н. Фетіскіна), анкета «Самооцінка професійної зрілості курсантів поліції в процесі фахової підготовки», тест «Оцінка наявності вольових якостей» (за О. Востриковим), анкета «Самоорганізація діяльності» (модифікація С. Мандрикової), питальник «Стиль самоорганізації поведінки» (модифікація В. Морсанової).

За результатами здійснення констатувальних зрізів виявлено, що на достатньому рівні сформованості професійної зрілості виявлено лише 6% майбутніх офіцерів поліції КГ та 6,1% у ЕГ; на задовільному рівні – 48% респондентів КГ та 44,9 курсантів ЕГ; на низькому рівні сформованості

професійної зрілості опинилося 46% майбутніх офіцерів поліції контрольної групи (КГ) та 49% здобувачів освіти експериментальної групи (ЕГ);

У третьому розділі **«Експериментальна робота з формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби у фаховій підготовці»** прописано мету, логіку та процедуру експериментального дослідження; позиціоновано модель формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби у процесі фахової підготовки; представлено результати експериментальної роботи.

У ході експерименту розроблено модель формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби, яка складалася з таких елементів: мета (детермінується суспільним замовленням – необхідністю підготовки висококваліфікованих конкурентоздатних офіцерів патрульної служби Національної поліції України), педагогічні умови, що забезпечують формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби в освітньому середовищі закладу вищої освіти системи МВС, етапи формування професійної зрілості курсантів, засоби, форми, методи) роботи з майбутніми офіцерами патрульної служби, компоненти, критерії та рівні сформованості досліджуваного конструкту (див. рис.)

У ході реалізації моделі формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби застосовано такі засоби: інформаційні (підручники, навчальні посібники, наочні посібники, довідники, наукові збірники та журнали, електронні навчальні видання тощо); дидактичні (таблиці, плакати, фільми, виставки тощо); технічні (аудіовізуальні засоби, комп'ютер, засоби телекомунікацій, мультимедіа).

Наскрізним засобом реалізації педагогічних умов виступив спецкурс *«Основи формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби»*, що складався з таких змістових модулів: *«Зміст та структура підготовки до професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби»* і *«Діагностування й оцінювання конфліктних ситуацій майбутніми офіцерами патрульної служби»*. Реалізацію змісту програми спецкурсу забезпечено за такими напрямками: формування творчої особистості курсантів засобами активних форм навчання; ознайомлення з особливостями, змістом діяльності майбутніх офіцерів патрульної служби; реалізація особистісного творчого потенціалу курсантів у процесі виконання індивідуальної траєкторії навчання; формування вмінь оформлювати і презентувати результати службової діяльності й оцінювати власні навчальні досягнення.

З метою активізації креативної фахової діяльності майбутніх офіцерів патрульної служби, стимулювання педагогічної ініціативи та новаторства, визначення пріоритетів і завдань у плануванні освітньої діяльності, удосконалення системи роботи з формування професійної зрілості було впроваджено в освітній процес такі педагогічні знахідки: семінар-практикум *«Професійна зрілість фахівця – майбутнього поліцейського»*, інтегрований у зміст навчального предмета *«Професійне спілкування юриста в державно-*

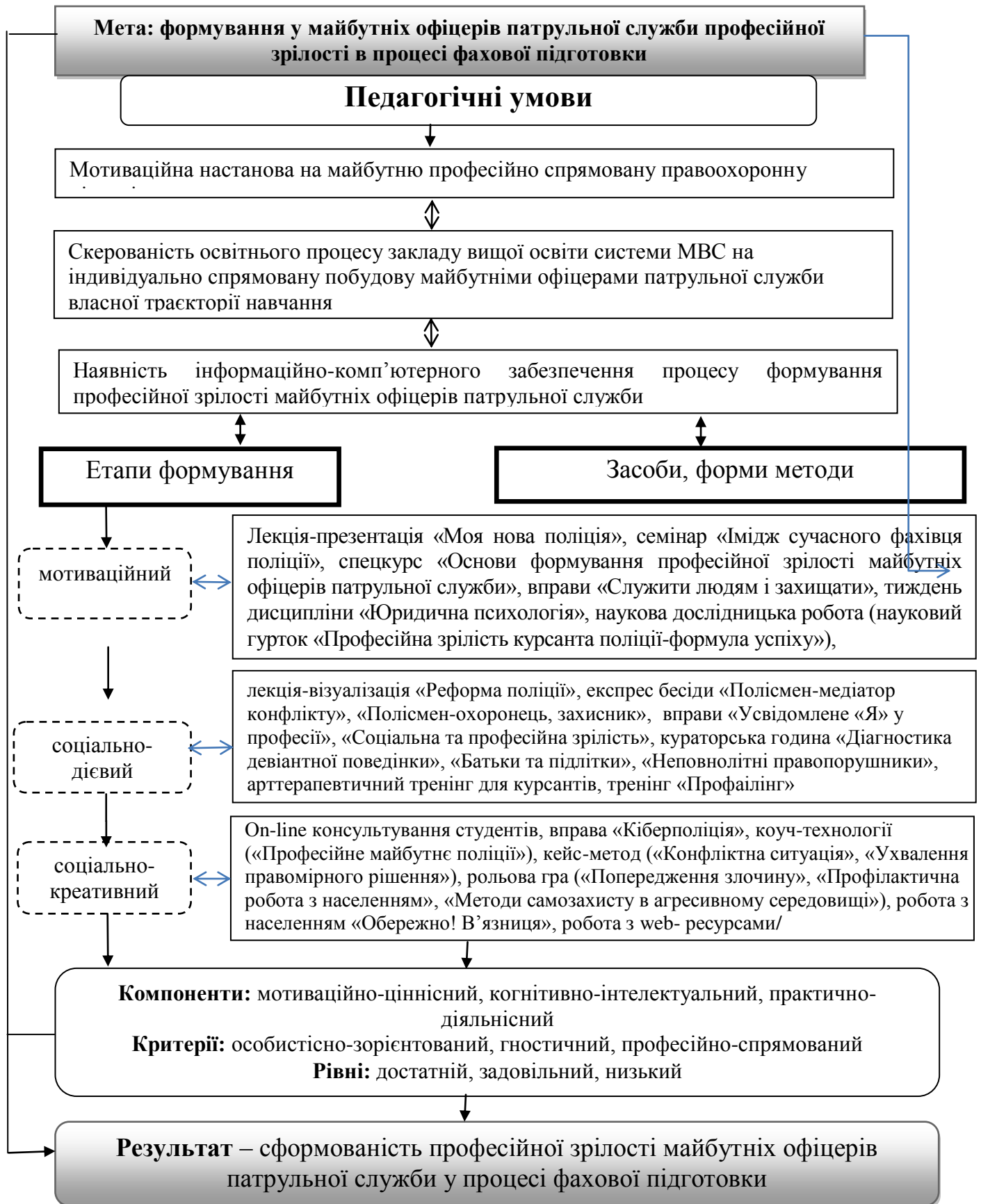

Рис. Модель формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби в процесі фахової підготовки

правовій сфері»; науковий гурток «Професійна зрілість курсанта поліції – формула успіху»; постійно діючий семінар «Формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби»(предметом вивчення якого були теоретичні основи та практичні засоби професійної діяльності у закладах вищої освіти системи МВС); тижні дисципліни «Юридична психологія»; кураторська година «Професійна зрілість у нашому житті».

На першому – *мотиваційному етапі* формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби реалізовано педагогічну умову «позитивна мотиваційна настанова на майбутню професійно спрямовану правоохоронну діяльність». Робота на цьому етапі була спрямована на забезпечення стійкого позитивного ставлення майбутніх офіцерів патрульної служби до здійснення професійної діяльності, розуміння суспільної значущості професії, усвідомлення необхідності самореалізації в професії, уходження до корпоративного середовища працівників органів правопорядку.

З цією метою зі здобувачами освіти було проведено цикл міні-лекцій «Поліція України – шлях до реформ». На лекційних заняттях елективного курсу майбутні офіцери патрульної служби опрацьовували інформацію щодо особливостей роботи поліції в різних країнах, презентували доповіді із використанням мультимедійного обладнання. Використання набутої інформації дозволило скласти карти-тезауруси з тем «Верховенство права», «Громада: Закон і Порядок». На практичних заняттях спецкурсу робота передбачала впровадження таких засобів: лекція-презентація «Я-майбутній офіцер поліції», семінар «Імідж сучасного фахівця поліції», «Корупції-НІ!», вправи «Служити людям і захищати», «Спокій та добробут населення – робота Поліції України». На цьому етапі з курсантами було проведено тиждень дисципліни «Юридична психологія», що уяскравило науково-дослідницьку роботу в межах наукового гуртка «Професійна зрілість курсанта поліції-формула успіху».

На *соціально-дієвому етапі* моделі формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби переважно реалізовувалась педагогічна умова «скерованість освітнього процесу закладу вищої освіти системи МВС на індивідуально спрямовану побудову майбутніми офіцерами патрульної служби власної траєкторії навчання». На цьому етапі робота зі здобувачами освіти передбачала застосування таких форм роботи, як: експрес-бесіди «Свідомий рекрутинг у поліцію», «Полісмен-медіатор конфлікту», «Полісмен-охоронець, захисник», вправи «Усвідомлене «Я» у професії», «Соціальна та професійна зрілість», кураторська година «Діагностика девіантної поведінки», «Батьки та підлітки», «Неповнолітні правопорушники». Така робота спрямовувала майбутніх офіцерів патрульної служби на формування індивідуального стилю спілкування з громадянами на засадах партнерського толерантного ставлення, демократичного та правочинного поводження із правопорушниками.

З метою формування у майбутніх офіцерів патрульної служби умінь правильно використовувати нормативно-правову документацію, упорядкування досвіду роботи з населенням було розроблено тренінг «Профайлінг». На

заняттях тренінгу здобувачів освіти було ознайомлено з відносно новими для вітчизняної правоохоронної системи поняттями теорії та практики профайлінгу: «поведінковий профайлінг», «кримінальний профайлінг». Майбутні офіцери патрульної служби тренувались у складанні спеціального «профілю» правопорушника за параметрами «Візуальна діагностика» та «Психоемоційний стан», «Місцерозташування підозрюваного».

На *соціально-креативному* етапі формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби було реалізовано педагогічну умову «наявність інформаційно-комп'ютерного забезпечення процесу формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби» шляхом упровадження таких форм і методів: On-line консультування студентів, вправа «Кіберполіція», коуч-технології («Професійне майбутнє поліції»), кейс-метод («Конфліктна ситуація», «Ухвалення правомірного рішення»), рольова гра («Попередження злочину», «Профілактична робота з населенням», «Методи самозахисту в агресивному середовищі»), робота з населенням «Обережно! В'язниця», робота з web- ресурсами. Особливу увагу на даному етапі було приділено формуванню навичок роботи з програмними платформами Milestone systems та Hewlett packard IDOL для відеоспостереження, програмного забезпечення IBM i2 analyst's notebook у аналітичній діяльності, програмним забезпеченням LIS-M для системи мобільних і планшетних пристроїв із використанням закритої 2G/3G мережі оператора мобільного зв'язку, автоматизовані інформаційні системи (AIC).

Перевірку дієвості педагогічних умов, моделі й методики формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби у процесі фахової підготовки здійснено через порівняння експериментальних даних, одержаних шляхом діагностування сформованості професійної зрілості за особистісно-зорієнтованим, гностичним і професійно-спрямованим критерієм з відповідними показниками на констатувальному та формувальному етапах експерименту.

Таблиця

Порівняльні дані щодо рівнів сформованості професійної зрілості в майбутніх офіцерів патрульної служби на констатувальному та прикінцевому етапах експерименту

Групи	Етапи експерименту	Рівні сформованості професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби		
		Достатній	Задовільний	Низький
		%	%	%
ЕГ	Констатувальний етап	5,0	44,9	50,1
ЕГ	Прикінцевий етап	16,3	57,2	26,5
КГ	Констатувальний етап	6,0	48,0	46,0
КГ	Прикінцевий етап	8,0	52,0	40,0

Як видно з таблиці, відчутні позитивні зміни в рівнях сформованості професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби відбулись у

студентів ЕГ. Так, достатнього рівня досягли 16,3% респондентів ЕГ (було 5,0%) та 8,0% – КГ (було 6,0%), задовільний рівень виявили 57,2% студентів ЕГ (було 44,9%) та 52,0% – КГ (було 48,0%), на низькому рівні залишилося 26,5% майбутніх фахівців ЕГ (було 50,1%) та 40,0% – КГ (було 46,0%).

Обробка експериментальних даних статистичними методами (емпіричне значення критерія Пірсона χ^2 більше за критичне) довела результативність здійсненого експерименту із ймовірністю 95%. Таким чином, можна стверджувати, що в ході педагогічного експерименту доведено результативність педагогічних умов, моделі та методики формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби.

ВИСНОВКИ

У дослідженні запропоновано нове розв'язання проблеми фахової підготовки майбутніх офіцерів патрульної служби до формування професійної зрілості, що відображено в розробленні й обґрунтуванні моделі та експериментальній перевірці методики її реалізації у процесі формування готовності курсантів до вирішення цього завдання.

1. За результатами аналізу наукових джерел схарактеризовано специфіку підготовки майбутніх офіцерів патрульної служби в Україні. Встановлено, що професійна підготовка майбутніх офіцерів патрульної служби детермінується реформами, що спричинили вдосконалення професійного навчання майбутніх офіцерів патрульної служби як носія кардинально нової ідеології «сервісної» функції потребує кардинального переосмислення пріоритетів їх професійного навчання.

Феномен «професійна зрілість майбутніх офіцерів патрульної служби» визначено як інтегративний (особистісно-професійний) конструкт, що віддзеркалює мотиваційну настанову особистості на самоідентифікацію, самореалізацію та саморозвиток у фаховій оперативно-службовій діяльності; відображає наявність комплексу спеціальних знань, умінь, професійних технік, що уможливають розроблення індивідуальної траєкторії професійного становлення як фахівця правоохоронних органів; забезпечує виконання офіцером патрульної служби професійних функцій, передбачених спеціальною (бойовою, вогневою, тактичною, фізичною) та загальнопрофесійною (психологічною, соціальною, управлінською) підготовкою в складних екстремальних умовах службової діяльності.

Конкретизовано поняття «фахова підготовка майбутніх офіцерів патрульної служби» як: цілеспрямовано організований, систематичний процес, що передбачає: вогневу, тактичну, загальнопрофільну, функційну, службову, бойову, фізичну підготовку майбутніх офіцерів патрульної служби України, сприяє формуванню та збагаченню соціальної і професійної зрілості, знань і вмінь, які є необхідними для адекватного виконання специфічних завдань у процесі майбутньої правоохоронної діяльності.

Уточнено поняття «професійна зрілість» як інтегративне, багатоскладове утворення, яке визначає саморозвиток особистості у професійній сферах власної життєдіяльності та складається з усталеної професійної мотивації (спрямованості на досягнення професійного успіху, на професійний розвиток і самореалізацію), сформованої професійної ідентичності (особистісної диспозиції, що ґрунтується на відчутті причетності до професійної спільноти), а також з набутих знань, умінь та навичок професійної діяльності в обраній галузі.

2. Встановлено, що формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби в процесі фахової підготовки буде ефективним, якщо реалізувати такі педагогічні умови: позитивна мотиваційна настанова на майбутню професійно спрямовану правоохоронну діяльність; скерованість освітнього процесу закладу вищої освіти системи МВС на індивідуально спрямовану побудову майбутніми офіцерами патрульної служби власної траєкторії навчання; наявність інформаційно-комп'ютерного забезпечення процесу формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби.

3. Обґрунтовано структуру професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-професійний, продуктивно-діяльнісний компоненти. З урахуванням структурного наповнення феномена професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби розроблено систему критеріїв і показників сформованості досліджуваного феномену. Мотиваційно-ціннісний компонент професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби вимірюється особистісно-зорієнтованим критерієм із показниками: наявність інтересу та потреби до професійної діяльності; професійні якості особистості; прагнення до саморозвитку, самовдосконалення та саморегуляції професійної діяльності. Когнітивно-професійний компонент професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби діагностується гностичним критерієм із показниками: обізнаність із нормативно-правовою документацією; обізнаність із правилами та обов'язками офіцера патрульної служби. Продуктивно-діяльнісний компонент вимірюється професійно-спрямованим критерієм з показниками: вміння дотично застосовувати набуті знання, вміння і навички в професійно спрямованій правоохоронній діяльності; вміння планувати професійно-правову діяльність; вміння оформлювати службову документацію; вміння професійно діяти в експериментальних та критичних ситуаціях.

4. Розроблено й обґрунтовано модель, спрямовану на вдосконалення змісту фахової підготовки майбутніх офіцерів патрульної служби, що спрямована на формування у них професійної зрілості та включає мету, принципи, завдання, структурні та змістовні компоненти, критерії, педагогічні умови, методи, засоби й форми, педагогічні знахідки щодо формування досліджуваного утворення, а також очікуваний результат – сформованість професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби. Розроблену модель

і методику було реалізовано за такими напрямками: аналіз специфіки службової діяльності поліцейських, яка пов'язана з постійними контактами з різними верствами населення, розробка кейсу (підготовка плану кейсу; проведення досліджень; написання варіанта кейсу; обговорення кейсу з фахівцями і редагування; презентація кейсу; розповсюдження кейсу). Впроваджено методи арттерапевтичної підготовки з використанням тренінгу. Створювались ситуації, вправи, ділові та рольові ігри, які максимально наближали освітній процес до реальних умов оперативно-службової діяльності майбутніх офіцерів патрульної служби (володіння прийомами, методами та тактикою дій з охорони громадського порядку, уміння розробляти та оформляти службові документи; відпрацювання вправ, прийомів і нормативів, визначених статутами, постановами і внутрішніми наказами). Впроваджено елективний курс: «Основи формування професійної зрілості у майбутніх офіцерів патрульної служби» з використанням проекційної техніки, інтерактивної дошки, для наочного представлення інформації з візуалізацією створюваних на занятті тексту і графіки; робота в системі on-line (робота викладача і курсантів в режимі реального часу – програмний комплекс «NetSchool») і системі offline в формі лекцій-презентацій і теле- і відеолекцій тощо.

За результатами прикінцевого зрізу формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби встановлено: низький рівень у ЕГ – 26,5%, у КГ – 41,3 %, задовільний рівень у ЕГ становить 56,8% (КГ – 51%), достатній рівень: ЕГ – 16,7% (КГ – 7,7%).

Таким чином, діагностичні вимірювання засвідчують досягнення майбутніми офіцерами патрульної служби ЕГ вищих результатів на задовільному та достатньому рівнях, тоді як у КГ переважають низький і задовільний рівні. Результати формувального етапу експерименту підтверджують результативність упровадження педагогічних умов, моделі і методики формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби.

Перспективи подальшого наукового дослідження вбачаємо у розробленні технології розвитку професійної зрілості майбутніх магістрів військовослужбовців.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Думко Н. В. Арт-терапевтична підготовка як складова формування соціальної зрілості курсантів поліції. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. Вип. 11. Слов'янськ, 2019. С. 203–213.
2. Думко Н. В. Особливості становлення професійної зрілості у фаховій підготовці курсантів поліції. *Наукові записки*. Випуск 182. Серія : Педагогічні науки. Кропивницький : РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2019. С. 175–179.
3. Думко Н. В. Врахування особистісних запитів курсантів поліції на побудови власної траєкторії навчання. *Наукові записки : збірник наукових*

статей. М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Випуск 147. С. 75–81.

4. Думко Н. В. Формування професійної зрілості курсантів поліції. *Інноваційна педагогіка*. Випуск 23. Т. 1. Одеса, 2020. С. 110–114.

5. Думко Н. В. Фахова підготовка курсантів поліції до інформаційно-аналітичної діяльності як умова формування їх професійної зрілості. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 72. Київ, 2020. С. 115–121.

6. Думко Н. В. Критеріальний підхід вивчення стану підготовки курсантів поліції до сформованості професійної зрілості. *Virtus: Scientific Journal*. Issue № 41. Canada, 2020. P. 74–78.

7. Dumko Nataliya. Peculiarity of professional training of future patrol officers in Ukraine. *Modern vectors of science and education development in China and Ukraine*. Odessa : South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky, Harbin : Harbin Engineering University, 2019. Issue 5. 2019. P. 119–126.

8. Думко Н. В. Визначення змістовних компонентів професійної зрілості майбутніх курсантів поліції. The 7th International scientific and practical conference «*Scientific achievements of modern society*» (March 4-6, 2020). Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom. 2020. P. 490–493.

9. Думко Н. В. Вивчення соціальної зрілості курсантів. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «*Світоглядні горизонти місії вчителя нової української школи*». м. Одеса (19–20 вересня 2019 р.). 2019. С. 64–66.

10. Думко Н. В. Визначення змістовних критеріїв розвитку професійної зрілості курсантів поліції. The 6th International scientific and practical conference «*Perspectives of world science and education*» (February 26–28, 2020). CPN Publishing Group, Osaka, Japan. 2020. P. 414–417.

11. Думко Н. В. Поєднання традиційних і комп'ютерних технологій як фактору підвищення навчального процесу в підготовці курсантів поліції. «*Педагогічні читання з нагоди 90-річчя Криворізького державного педагогічного університету та вшанування пам'яті професорів П. І. Шевченка та В. С. Пікельної*»: матеріали міжнародної наукової Інтернет-конференції (м. Кривий Ріг, Криворізький державний педагогічний університет, 27 квітня 2020 р.). Кривий Ріг : КДПУ, 2020. С. 48–51.

АНОТАЦІЯ

Думко Н. В. Формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби в процесі фахової підготовки. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського», МОН України. – Одеса, 2021.

За результатами аналізу наукових джерел схарактеризовано специфіку підготовки майбутніх офіцерів патрульної служби в Україні.

Феномен «професійна зрілість майбутніх офіцерів патрульної служби» визначено як інтегративний (особистісно-професійний) конструкт, що віддзеркалює мотиваційну настанову особистості на самоідентифікацію, самореалізацію та саморозвиток у фаховій оперативно-службовій діяльності; відображає наявність комплексу спеціальних знань, умінь, професійних технік, що уможливлюють розроблення індивідуальної траєкторії професійного становлення як фахівця правоохоронних органів; забезпечує виконання офіцером патрульної служби професійних функцій, передбачених спеціальною (бойовою, вогневою, тактичною, фізичною) та загальнопрофесійною (психологічною, соціальною, управлінською) підготовкою в складних екстремальних умовах службової діяльності.

Визначено педагогічні умови, що забезпечують формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби України: позитивна мотиваційна настанова на майбутню професійно спрямовану правоохоронну діяльність; скерованість освітнього процесу закладу вищої освіти системи МВС на індивідуально спрямовану побудову майбутніми офіцерами патрульної служби власної траєкторії навчання; наявність інформаційно-комп'ютерного забезпечення процесу формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби.

Обґрунтовано структуру професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби: мотиваційно-ціннісний, когнітивно-професійний, продуктивно-діяльнісний компоненти. Розроблено систему критеріїв і показників сформованості досліджуваного феномену: особистісно-зорієнтований критерій із показниками: наявність інтересу та потреби до професійної діяльності; професійні якості особистості; прагнення до саморозвитку, самовдосконалення та саморегуляції професійної діяльності; гностичний критерій із показниками: обізнаність із нормативно-правовою документацією; обізнаність із правилами та обов'язками офіцера патрульної служби; професійно-спрямований критерій з показниками: вміння дотично застосовувати набуті знання, вміння і навички в професійно спрямованій правоохоронній діяльності; вміння планувати професійно-правову діяльність; вміння оформлювати службову документацію; вміння професійно діяти в експериментальних та критичних ситуаціях.

Розроблено та реалізовано модель формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби за такими напрямками: аналіз специфіки службової діяльності поліцейських, яка пов'язана з постійними контактами з різними верствами населення, це розробка кейсу (підготовка плану кейсу; проведення досліджень; написання варіанта кейсу; обговорення кейсу з фахівцями і редагування; презентація кейсу; розповсюдження кейсу). Впроваджувались методи арттерапевтичної підготовки з використанням

тренінгу. Створювались ситуації, вправи, ділові та рольові ігри, які максимально наближали освітній процес до реальних умов оперативно-службової діяльності майбутніх офіцерів патрульної служби (володіння прийомами, методами та тактикою дій з охорони громадського порядку, уміння розробляти та оформляти службові документи; відпрацювання вправ, прийомів і нормативів, визначених статутами, постановами і внутрішніми наказами). Впроваджено елективний курс: «Основи формування професійної зрілості у майбутніх офіцерів патрульної служби» з використанням проекційної техніки, інтерактивної дошки, для наочного представлення інформації з візуалізацією створюваних на занятті тексту і графіки; робота в системі on-line (робота викладача і курсантів в режимі реального часу – програмний комплекс «NetSchool») і системі offline в формі лекцій-презентацій і теле- і відеолекцій.

Шляхом проведення серії діагностувальних зрізів доведено ефективність розроблених педагогічних умов, моделі та методики формування професійної зрілості майбутніх офіцерів патрульної служби.

Ключові слова: професійна зрілість, майбутні офіцери патрульної служби України, фахова підготовка, педагогічні умови, модель, методика.

ABSTRACT

Dumko N. Formation of professional maturity of future patrol officers in the process of professional training. – Manuscript copyright.

Thesis for a Candidate's degree of Pedagogical Sciences in specialty 13.00.04 «Theory and Methods of Professional Education» specialty. State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky», Ministry of Education and Science of Ukraine. Odesa, 2021.

According to the results of the analysis of scientific sources, the specifics of training future patrol officers in Ukraine are characterized.

The phenomenon of «professional maturity of future patrol officers» is defined as an integrative (personal-professional) construct that reflects the motivational orientation of the individual to self-identification, self-realization and self-development in professional operational and service activities; reflects the presence of a set of special knowledge, skills, professional techniques that allow the development of an individual trajectory of professional development as a specialist in law enforcement; provides performance by the officer of patrol service of the professional functions provided by special (combat, fire, tactical, physical) and general professional (psychological, social, administrative) preparation in difficult extreme conditions of official activity.

The pedagogical conditions that ensure the formation of professional maturity of future officers of the patrol service of Ukraine are determined: positive motivational guidance for future professionally oriented law enforcement activities; orientation of the educational process of the institution of higher education of the system of the Ministry of Internal Affairs on individually directed construction by future officers of patrol service of own trajectory of training; availability of

information and computer support for the process of formation of professional maturity of future officers of the patrol service.

The structure of professional maturity of future patrol officers is substantiated: motivational-value, cognitive-professional, productive-activity components. A system of criteria and indicators of the formation of the studied phenomenon has been developed: personality-oriented criterion with indicators: the presence of interest and need for professional activity; professional qualities of personality; striving for self-development, self-improvement and self-regulation of professional activity; gnostic criterion with indicators: familiarity with regulatory documentation; familiarity with the rules and responsibilities of the patrol officer; professionally-oriented criterion with indicators: ability to apply the acquired knowledge, skills and abilities in professionally oriented law enforcement activities; ability to plan professional and legal activities; ability to draw up official documentation; ability to act professionally in experimental and critical situations.

A model of formation of professional maturity of future patrol officers in the following areas has been developed and implemented: analysis of the specifics of police service, which is associated with constant contact with different segments of the population, is case development (case plan preparation; research; case case writing; case discussion with experts and editing; case presentation; case distribution). Methods of art-therapeutic training with the use of training were introduced. Situations, exercises, business and role-playing games were created, which brought the educational process as close as possible to the real conditions of operational and service activities of future patrol officers (possession of techniques, methods and tactics of public order, ability to develop and draw up official documents; practice exercises, techniques and standards defined by statutes, regulations and internal orders). An elective course was introduced: "Fundamentals of professional maturity in future patrol officers" with the use of projection equipment, interactive whiteboard, for visual presentation of information with visualization of text and graphics created in class; work in the on-line system (work of the teacher and cadets in real time - the NetSchool software package) and the offline system in the form of lectures-presentations and TV and video lectures.

By conducting a series of diagnostic sections, the effectiveness of the developed pedagogical conditions, models and methods of forming the professional maturity of future officers of the patrol service is proved.

Key words: maturity, professional maturity, officers of patrol service of Ukraine, professional training.

Підписано до друку 24.03.2021.
Обсяг 0,9 друк. арк. Формат 60х88/19 Зам. № 1409/21.
Наклад 100 прим.

Надруковано у ФОП Бондаренко М.О.
м. Одеса, вул. В. Арнаутська, 60
т. +38 0482 35 79 76

info@aprel.od.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014 р.